

Protokoll

- Ämne: Rådet för filmarvsfrågor – Rådsmöte 1/2023
- Datum och tid: 2023-04-20, 09.30 – 11.30
- Plats: Biblioteksrummet, Filmhuset
- Närvarande: Annika Tergius (Riksarkivet), ordförande
Maria Bolme (fackförbundet Scen & Film)
Dagmar Brünow (filmvetenskaplig representant, Linnéuniversitet)
Ewa Cederstam (Sveriges Filmregissörer), suppleant för Göran du Rées
Göran Konstenius (Kungliga biblioteket)
Anna-Karin Larsson (Stiftelsen Filmform)
Susin Lindblom (Dramatikerförbundet)
Göran Hugo Olsson (Oberoende Filmares Förbund)
Henrik Johansson (Sveriges Television)
- samt
Mathias Rosengren (Filminstitutet), adjungerad chefsrepresentant
Malin Nygren (Filminstitutet), adjungerad §7
Tora Berg (Filminstitutet), adjungerad §9
Fredrik Gustafsson (Filminstitutet), protokollförare
- Frånvarande: Madeleine Ekman (Film & tv-producenterna)
Lena Essling (Moderna Museet)

Rådet för filmarvsfrågor

§ 1 Mötet öppnas

Ordförande Annika Tergius öppnade mötet som denna gång enbart var fysiskt, ingen deltog via videolänk. Alla presenterar sig.

§ 2 Val av ny ordförande

Annika Tergius avgår i och med detta möte. Göran Konstenius (Kungliga biblioteket) var det enda på förhand inkomna förslaget på ny ordförande för rådet. Alla gav sitt bifall. Därmed anses Konstenius vald till ny

ordförande. Tergius sitter dock som mötesordförande och Konstenius tar över den positionen från och med nästa möte, efter eget önskemål.

§ 3 **Anmälan av nya ledamöter**

Ewa Cederstam ersätter i och med detta möte Göran du Rées, som lämnat rådet. Cederstam har tidigare varit du Rées suppleant men blir från och med höstens möte ordinarie ledamot.

§ 4 **Fastställande av dagordningen**

Dagordningen godkändes av mötet.

§ 5 **Val av justerare**

Maria Bolme anmälde sig frivilligt som justerare.

§ 6 **Rapport från Filminstitutet**

Inledare: Mathias Rosengren

Rosengren inledde med att berätta om ett besök Filminstitutet gjort hos Klubb Super 8, en förening som distribuerar och samlar in film samt filmrelaterat material. De donerade två filmkopior till Filminstitutet, *Den knallhårda fighten* (1961) och *Ta mig i dalen* (1977). Det är en ny form av kontakt/samarbete för Filminstitutet, privata samlare som kan sitta på material och resurser rörande svensk film som Filminstitutet saknar och gärna vill få tillgång till.

Filminstitutet har startat ett pilotprojekt tillsammans med Kungliga biblioteket (KB) rörande insamling av säkerhetsmateriel och pliktexemplar. Nu sker dubbelarbete och syftet med projektet är att identifiera om insamlingen kan synkroniseras bättre och bli mer effektiv. Det är dels en resursfråga, dels en önskan att bli tydligare gentemot distributörer och andra som ska leverera material till KB och Filminstitutet. Pilotprojektet pågår under 2023 och ska rapporteras i december 2023 till Riksbibliotekarien samt Filminstitutets VD.

Filminstitutet har helt digitaliserat sin hantering av utlåning av arkivmaterial, som film och filmmanus. Allt streckkodsmärks och förs in i ett digitalt system (Axiell Collections) där det framgår vilket material som skickats vart, och vilka personer som är inblandade i processen.

Sedan januari 2023 är filmlabbet i Rotebro tillfälligt stängt på grund av flera skäl. En nyckelperson är tjänstledig och någon ersättare har inte gått att finna, varken i Sverige eller utomlands. Därtill har labbet en dålig arbetsmiljö (för varmt på sommaren och för kallt på vintern), maskinerna går ofta sönder och den dokumentering/rapportskrivning om kemikalieanvändning som är ett myndighetskrav är numera omfattande och tidskrävande. Allt detta gör att Filminstitutet valt att pausa verksamheten för att utvärdera vad som bör göras. Antingen lägga ner labbet eller satsa ökade resurser på att uppgradera det, och söka vidare efter nödvändig kompetens.

Vidare berättade Rosengren om Filminstitutets fortsatta samarbete med UR om serien *Minnen ur den svenska filmhistorien*.

Mai Zetterling uppmärksammades i oktober på en festival i Lyon och hennes filmer ska få fransk biodistribution som en följd av det. Samtliga filmer har digitalt reproducerats av Filminstitutet. I Paris har Greta Garbo uppmärksammats med ett omfattande retrospektiv, och Jon Wengström var på plats och höll en föreläsning.

Filmen *Häxan* (1922) fyllde hundra år och det uppmärksammades runt om i Europa och Sydamerika med filmvisningar.

Nordic Women in Film ordnade en konferens på Filmhuset den 11 november 2022, "Feminist film history in Scandinavia: new approaches, methodologies, and connections. Focus: Screenwriting." Det var ett samarbete med Stockholms universitet, Nasjonalbiblioteket i Oslo och Köpenhamns universitet.

Cinematekets besökssiffror har återhämtat sig efter pandemin och är nu samma som 2019, även om besökstoppen 2020 inte överträffats än. Även biblioteket har upplevt en återhämtning och besökssiffrorna för första kvartalet 2023 är desamma som för samma period 2020.

När Rosengren öppnade upp för frågor var det situationen med labbet i Rotebro som väckte intresse. Ewa Cederstam frågade om det finns något alternativ om labbet måste stängas permanent. Finns det andra labb i Europa vi kan anlita i stället, eller bör Filminstitutet satsa hårt på att återstarta och framtidssäkra labbet?

Anna-Karin Larsson pekade på samarbeten mellan exempelvis Filmform och labbet, hur påverkas de? Ifall de behöver använda andra labb, kan då Filminstitutet komma med vägledning om vilka labb de kan vända sig till?

Göran Hugo Olsson menade att det förmodligen är samma kompetensbrist runt om i världen med tanke på att Filminstitutet inte lyckats hitta personal, men om vi satsar på att ha en fungerade labbverksamhet i Sverige kan det kanske locka kunder från andra delar av världen.

Rosengren sa att det finns labb i Norge, där det finns ekonomiska resurser som Sverige saknar. Library of Congress i Washington D.C. har också ett labb, och det finns också i Bologna och Amsterdam (som ägs av labbet i Bologna).

Bolme undrade hur Filminstitutets engagemang ser ut.

Rosengren menade att det längre varit svårt att hålla verksamheten i gång. Filminstitutet behöver ställa flera viktiga frågor som: Vad är syftet med labbet? Finns det något behov som kan motivera ekonomiska satsningar?

En annan aspekt är själva hantverket. Om det inte sker en fortlöpande verksamhet så går kompetens förlorad, som kan vara svår att återskapa.

Cederstam menade att det finns ett kulturvärde i att bevara labbet och att rådet bör engagera sig i frågan, och göra en lista på fördelar och nackdelar med att bevara respektive lägga ner labbet. Rosengren välkomnade ett uttalande från rådet.

Bolme förespråkade att rådet höll ett särskilt möte omgående om labbets framtid. Olsson menade att det var ett självändamål att uttala sitt stöd för labbet. Susin Lindblom ansåg att en konsekvensanalys bör göras men att rådet själva inte har kunskap för att kunna göra det.

Till protokollet förs därför att rådet tar frågan om labbet på stort allvar och vill fördjupa sig i frågan.

Rosengren sa att inga beslut kommer tas förrän tidigast i höst och att labbets framtid därför bör bli en egen punkt på dagordningen för nästa rådsmöte.

§ 7 **Reviderad urvalsprocess för digital reproduktion och digitisering**

Inledare: Malin Nygren

Material: revidering av urvalsprocessen rådet april 2023 (bilaga 1)

Filminstitutet ser över sina urvalsprocesser för digital reproduktion och digitisering. De nuvarande riktlinjerna är från 2018, och efter konsultationer både internt och externt, har det framkommit att processen bör göras mer flexibel, dels vad gäller fastställande av filmer, dels vad gäller utvärderingen för filmernas tillgängliggörande. Hittills har all reproduktion skett i biografstandard men det är inte alltid nödvändigt. Det finns också behov av att bredda synen på prioriterade visningsfönster. Filmer som visas på exempelvis SVT eller på museum tas nu inte med i utvärderingen.

Dagmar Brünow, som framhöll att Filminstitutets tidigare riktlinjer redan var väldigt bra, och kunde anföras som ”best practice,” undrade om det fanns något samarbete med SVT. Malin Nygren svarade att ja, det finns, men det vill Filminstitutet utveckla och fördjupa.

§ 8 **Status Filminstitutets arkivlokaler**

Inledare: Mathias Rosengren

Filminstitutets har framtida utmaningar med sina arkivlokaler. Det gäller främst magasinen i Grängesberg och i Filmhuset, men också i Rotebro. Det kommer behövas externa medel för att framtidssäkra förvaringen av samlingarna, och man kommer att behöva flytta mycket material från sin nuvarande plats.

Vad gäller magasinen i Filmhuset är det främst vatten som är ett hot. Lokalerna ligger längst ner i fastigheten och både regnvatten som rinner in, bland annat via garaget, och sprinklers från lokalerna ovanför arkiven är en del av hotbilden. Filmhuset är bra för tillgängliggörande men inte lika bra för förvaring.

I Grängesberg, där man förvarar nitratfilm, är problemen att byggnaden är felkonstruerad, har dåligt klimat och ligger på instabil mark. Det ligger därtill långt från annan verksamhet.

I Rotebro håller magasinen god kvalitet och Filminstitutet äger såväl marken som byggnader. Men då det ligger i en tätort finns inga möjligheter

att växa och bygga ut, och eftersom det ligger bland bostadshus går det inte att förvara nitrattfilm där så det går inte att flytta arkivet i Grängesberg till Rotebro.

Filmarkivet samlingsförvaltning kan uppdelas i tre aktiviteter - visning, hantering och förvaring. Visningen kan ske i Filmhuset, hantering om inte på Filmhuset så i alla fall i Stockholmsregionen, och att förvaring kan ske längre bort från Filmhuset, som till exempel Norrlandskusten där det finns bättre tillgång till kyla.

Framöver kommer en kostnads- och konsekvensanalys göras. Deadline är Filminstitutets budgetunderlag till Regeringen i mars 2024.

Ewa Cederstam påpekade att klimatförändringarna gör att det är svårt att förutse hur miljön, temperaturerna och hyrorna kommer se ut på längre sikt. Och hur går det med tillgängligheten om arkiven placeras långt från Filmhuset? Mathias Rosengren svarade att allt inte skulle flyttas utan det kommer finnas behov av mellanlagring.

Riksarkivet har skaffat lokaler i Härnösand dit de ska flytta delar av sitt arkiv, och det var en kostnadsfråga då det är betydligt billigare att ha arkivlokaler där än i Stockholmsområdet.

§ 9 **Cinematets höstprogram**

Inledare: Tora Berg

Cinematets övergripande tema i höst är Lögn – Filmens bluffar och bländverk, ett ämne som är dagsaktuellt. Det stora retrospektivet tillägnas Federico Fellini, som hävdade att han var ”född lögnare”. Det blir också en serie med dokumentärfilm, sex filmer med Thor Modéen (vars rollfigurer oftast ljuger om det mesta), 10 filmer av Preston Sturges, en serie med filmer av Brian De Palma, några filmer av Zhang Yimou, samt en retrospektiv med Gunnel Lindbloms filmer. Fritz Lang-serien som påbörjades under våren fortsätter därtill. 15 oktober äger Barnens filmdag rum.

Tora Berg berättade därtill att Unga Cinematet går väldigt bra, bättre än före pandemin. Populärast är japanska animerade filmer, medan Astrid Lindgren tappat. Disneys filmer ligger på samma nivå som tidigare.

Ewa Cederstam frågade om det förekom skolvisningar på dagtid. Tora Berg svarade att de försökte anordna sådana men att det dels var svårt att få tid i biograferna, dels att eleverna har lågt intresse av äldre svartvit film.

Dagmar Brünow undrade om det är några skillnader gällande publiken på Cinematekets ordinarie visningar. Tora Berg svarade att ja, det är fler från den yngre generationen som ser klassiker än tidigare.

§ 10 Mötesinnehåll och mötesfrekvens

Mathias Rosengren frågade rådet om de tyckte att nuvarande form för mötena var tillfredsställande och om två möten om året var lagom. Rådet var enhälligt att både formen och antalet möten var bra och att det inte behövdes göras några ändringar. Dagmar Brünow menade att om det ska göras någon förändring så bör det i så fall vara att det hålls fler möten. Vikten av att alla rådsmöten, för de olika råden, sker i nära anslutning till varandra, som nu är fallet, framhölls också.

§ 11 Nästa möte

Nästa möte äger rum, enligt konventionen, exakt sex månader efter föregående möte, så omkring den 20 oktober 2023.

§ 12 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

§ 13 Mötet avslutas

Annika Tergius förklarade mötet avslutat.

Vid protokollet

Justeras

Maria Bolme

Fredrik Gustafsson

Maria Bolme